

INTERNATIONAL ASSOCIATION FOR
PERFORMING ARTS AND RESEARCH

जागतिक रंगभूमी दिन

२७ मार्च २०२२

ज्येष्ठ नाट्यकर्मी पीटर सेलर्स यांचा संदेश

प्रिय मित्रांनो

आज हे सारे जग दररोज येणाऱ्या बातम्यांच्या कल्लोळात हरक्षणी टांगणीला लागलेले असताना मी तुम्हाआम्हा सर्व सर्जकांना ह्या असामान्य काळाच्या, असामान्य बदलांच्या, असामान्य जाणिवांच्या, असामान्य प्रतिमांच्या आणि असामान्य दूरदृष्टीच्या परिघात आणि अवकाशात आमंत्रित करतो. मानवी इतिहासाच्या एका विलक्षण काळात आपण जगत आहोत. ह्यात आपण अनुभवत असलेल्या मूलभूत बदलांमुळे आपले स्वतःशी, एकमेकांशी आणि मानवेतर जगाशी असलेले संबंध बदलले आहेत. हा बदल आकलनाच्या, शब्दबद्ध करण्याच्या, बोलण्याच्या किंवा व्यक्त करण्याच्या आपल्या क्षमतेपलिकडचा आहे.

२४ तास बातम्यांच्या वर्तुळात आपण आता राहत नाही तर आपण काळाच्या एका किनाऱ्यावर उभे असतो. आपण काय अनुभवत आहोत हे समजून घेण्याची क्षमता वर्तमानपत्रात आणि माध्यमांत नाही.

आपल्या अनुभवात होत जाणारे खोलवरचे बदल समजून घेणारी आणि होणारे दुभंग व्यक्त करणारी शब्दकळा कुठे आहे? त्यांची देहबोली कुठे आहे ? त्या प्रतिमा कुठे आहेत ? आणि आपले आत्ताचे जगणे नुसते वृत्तांकन न होता अनुभवाच्या पातळीवर ते कसे मांडणार आहोत ?

रंगभूमी हा अनुभवांचा कलाविष्कार आहे.

बातम्यांच्या आणि जाहिरातींच्या विस्फोटात, कृत्रिम अनुभवात, भयावह रोगनिदानांच्या आणि सततच्या आकडेवारीच्या छायेत; एका साध्या आयुष्याच्या, भावविश्वाच्या, मैत्रीच्या अनुभवापर्यंत आपण कसे पोहोचणार आहोत ? ह्या अनोळखी आकाशात तो निखळ प्रकाश आपल्याला कसा दिसणार ? कोव्हिडच्या ह्या दोन वर्षात माणसाच्या संवेदना बोथट झाल्या आहेत, आयुष्ये आक्रसली आहेत, नाती तुटली आहेत. मानवजातीला “ग्राउंड झीरो”पर्यंत आणून ठेवले आहे.

येत्या काळात इथे कुठली बीजे पेरली जावीत, कुठली नव्याने रुजवावीत आणि इथे फोफावलेल्या कुठल्या विषवल्ली मुळापासून उपटून टाकल्या जाव्यात ? अनेकजण घायकुतीला आले आहेत, अविचाराने आणि अकल्पितपणे हिंसा भडकते आहे. अनेक प्रस्थापित व्यवस्था ह्या सततच्या क्रौर्याच्या रचना असल्याचं उघडकीस येत आहे.

कुठे गेले आपल्या आठवणींचे सोहळे? कशाचे स्मरण करायचे आहे आपण? जी पावले आपण कधी टाकलीच नाहीत त्यांचा विचार करून, ती टाकण्याचा सराव आपण विधिवत कसा करणार आहोत ?

असामान्य दृष्टी, कार्यकारणभाव असलेल्या तसेच पुनःप्राप्ती आणि दुरुस्ती करू पाहणाऱ्या रंगभूमीला नवीन विधियोजना करणे आवश्यक आहे. आपल्याला मनोरंजनाची गरज नाही, गरज आहे एकत्र येण्याची. आपल्याला समान अवकाशाची आणि त्याच्या मशागतीची आवश्यकता आहे. आपल्याला अश्या सुरक्षित अवकाशाची गरज आहे जिथे सखोल श्रवण आणि समानतेची शक्यता आहे.

रंगभूमी ही भूतलावरची अशी एक निर्मिती आहे जिथे माणूस, ईश्वर, झाडे, प्राणी, पावसाचे थेंब, अश्रू आणि पुनरुज्जीवन ह्यांना समान अवकाश आहे. हा समानतेचा आणि श्रवणाचा अवकाश आंतरिक सौन्दर्याने प्रकाशित आहे. धोक्याची जाणीव, समतोल, शहाणपणा, कृती आणि संयम यांच्या सखोल देवघेवीने जिवंत आहे. गौतम बुध्दानी आवतंसक सूत्रात (flower ornament sutra) संयमाचे दहा प्रकार सांगितले आहेत. त्यातील सर्वात प्रबळ प्रकार म्हणजे 'सर्वकाही मृगजळाप्रमाणे मानण्याचा संयम' हा आहे. रंगभूमीने ह्या जगाला आणि जगण्याला मृगजळ मानायला शिकवले आहे. ह्या मानवी भास-आभासांपासून, आंधळेपणापासून आणि नकारांपासून मुक्त करण्याची आणि त्यांच्या पलीकडे जोरकसपणे पाहण्याची ताकद आणि स्पष्टता रंगभूमीने आपल्याला दिली आहे.

जे दिसते आहे आणि जसे दिसते आहे त्याबद्दल आपल्याला इतकी खात्री वाटत आहे की त्यापलीकडे असलेले पर्यायी सत्य, नवीन शक्यता, वेगळा दृष्टिकोन, अदृश्य नातेसंबंध आणि कालातीत बंध आपण पाहूच शकत नाही.

हीच वेळ आहे पुन्हा एकदा आपल्या मनाला. इंद्रियांना, कल्पनांना, इतिहासाला आणि भविष्याला अंतर्बाह्य ताजेतवाने करण्याची. हे काम एकट्यादुकट्याने एकाकी राहून करता येणार नाही. हे काम एकत्र येऊन करण्याचे आहे. ह्यासाठी रंगभूमी आपल्याला आमंत्रित करते आहे. तुम्ही करत असलेल्या कामाबद्दल मी तुमचे मनापासून आभार मानतो.

पीटर सेलर्स

Translated in Marathi by:

Vibhawari Deshpande

Senior actress in theatre and films